Онишко Олег Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри публічних фінансів;
Державний податковий університет

ПЕРСПЕКТИВИ НАРОЩУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ФІНАНСОВОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН

Фінансова теорія та практика створили велику сукупність фінансового інструментарію для забезпечення функціонування і регулювання фінансових відносин. Кожний вид такого інструментарію має свої специфічні риси та функціональне призначення, забезпечуючи одночасно його перетворення в ресурс виконання фінансами їх суспільної ролі.

Разом з тим, узагальнення досягнень фінансової думки та практики засвідчує обмежене використання потенціалу фінансового інструментарію через недостатнє його співвідношення з поведінковими факторами в системі управлінських рішень. Проте такі фактори є дуже чутливими до процесів нарощування потенціалу такого інструментарію та ефективності його застосування. Це зумовлює необхідність поглиблення розуміння цілісності механізмів використання фінансового інструментарію у теоретичному і практичному форматах.

Висвітлення впливу поведінкових факторів на динаміку і ефективність розвитку фінансових відносин крізь призму застосування різноманітного фінансового інструментарію потребує насамперед застосування методології системного аналізу. Тут першочергового значення набувають взаємозв'язки у частині реалізації взаємообумовленості зазначених факторів та обраного фінансового інструментарію, а також синергійний підхід, як двигун та результат їх впливу на розвиток фінансових відносин.

Природно, що в основі практичного використання будь-якого фінансового інструментарію лежить певна потреба, інтерес досягти запланованих результатів. Ці фактори обумовлюють відповідну поведінку конкретного суб'єкта (суб'єктів) у процесах вибору та застосування того чи іншого фінансового інструмента. Адже фінансова поведінка – це сукупність дій та рішень суб'єкта в сфері фінансів, що відображає унікальні характеристики особистості, рівень знань, емоційний стан, вплив зовнішніх та внутрішніх мотиваційних чинників [1].

Відтак, можна припустити існування спільної методологічної основи в частині потреб і інтересів в ході вирішення проблем вибору фінансового інструментарію та обрання моделі фінансової поведінки. До інших складових цієї методологічної основи важливо віднести також наступне положення. Мова йде про те, що ефективна реалізація поставлених завдань не може обумовлюватися лише спонтанними рішеннями. Останні повинні мати

спрямований характер, не ігноруючи існуючу або можливу систему стримування і противаг. Така постановка висуває на порядок денний питання фінансово-відповідальної поведінки. Мова йде про здатність оцінювати ризики, створювати резерви, планувати свій бюджет тощо, сприяючи прийняттю раціональних рішень, які враховують не лише поточну вигоду, а й довготривалі наслідки [2]. Зазначене окреслює та поєднує всі поведінкові складові у спільний поведінковий ланцюг: «потреби – інтереси – поведінка - відповідальність». Управління змінами у такому ланцюгу є вкрай важливим для сфери фінансових відносин як чинника мінімізації ризиків, у тому числі, за рахунок оптимізації вибору та механізмів використання фінансового інструментарію. Цього потребує і поява нових класів продуктів, послуг, технологічних процесів, нових способів адаптації та взаємозв'язків, внаслідок всеохоплюючого прискореного розвитку інформаційних та комунікаційних новацій у суспільних відносинах. Тому, погоджуючись з переліком основних бар'єрів до розгортання поведінкових підходів у фінансовій політиці України, а саме: «відсутність спеціалізованих аналітичних структур на рівні уряду; недостатній рівень знань серед держслужбовців про методологію поведінкових інтервенцій; відсутність партнерства між урядом та академічною спільнотою» [4], зазначеним у контексті реформ публічного управління, він, на наш погляд, потребує доповнення механізмами відповідальності усіх учасників фінансових відносин.

Продовжуючи контекст загальнометодологічних основ ефективного вибору і використання фінансового інструментарію, це також, що нами вже зазначалося [3], важливість представлення поведінки та відповідальності, по-перше, як мережі подій і процесів, що формуються індивідуально і під впливом зовнішніх чинників та, по-друге, як системи, що включає певні типи поведінки та форми відповідальності. Саме притаманні системі властивості дозволяють вирішити наскільки її окремі елементи пов'язані та співставні для досягнення поставлених цілей при прийнятті конкретного управлінського рішення та оцінювання спрямованості обраного інструментарію.

Отже, зазначене дозволяє віднести фінансові поведінку та відповідальність до важливих інструментів розвитку фінансових відносин у напрямку повнішого використання їх потенціалу для досягнення поставлених цілей. Щодо перспектив подальшого розвитку, то вони лежать у площині узгодження та функціональної взаємодії різних типів поведінки та форм відповідальності з вибором та використанням конкретних фінансових інструментів із його чисельного арсеналу, наданих фінансовими теорією і практикою.

Список використаних джерел

1. Thaler R. Misbehaving: The Making of Behavioral Economics. *The Review of Austrian Economics*. 2015. Т. 30, № 1. DOI: https://doi.org/10.1007/s11138-015-0330-z.

2. Нікіфоров П. О., Марич М. Г. Поведінкові фінанси: *навч. посібник.* Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 144 с.

3. Онишко, О. В. (2025). Наукові підходи до визначення і управління змінами поведінкових факторів у сфері фінансових відносин. *Актуальні питання економічних наук*, (15). URL: https://a-economics.com.ua/index.php/home /article/view/821

4. Бицюра Ю. Використання поведінкових інструментів у системі публічних фінансів: зарубіжний та вітчизняний досвід *[«Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України»] : XVIII Міжнародна науково-практична конференція.* Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 22. 05. 2025. С. 19-21.

Онищук Сніжана Олександрівна,
здобувачка (другого) магістерського рівня вищої освіти,
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»;
науковий керівник:
Приймак Ірина Ігорівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту;
Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ

В умовах нинішніх соціально-економічних змін питання забезпечення сталого фінансування соціальних ініціатив набуває особливої актуальності. Традиційні джерела підтримки, такі як державне фінансування чи благодійні внески, часто не покривають потреби соціальних проектів у повному обсязі. Тому все більшої ваги набувають інноваційні технології залучення коштів, що базуються на принципах відкритості, цифровізації та співучасті громадян.

Сучасні інструменти, такі як краудфандинг, соціальні інвестиції, грантові платформи, імпакт-інвестування та блокчейн-технології, відкривають нові можливості для фінансової підтримки соціально значущих проєктів. Вони дозволяють підвищити прозорість, ефективність використання ресурсів та залучити ширше коло учасників до реалізації суспільно важливих ідей.

Потреба в адаптації міжнародного досвіду та впровадженні сучасних фінансових технологій в Україні зумовлює важливість дослідження механізмів залучення фінансування соціальних ініціатив. Українські науковці, як-от Л. Лігоненко, В. Гейць, О. Садченко, досліджували фінансове забезпечення